

Міністерство освіти і науки України

«Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»

Факультет природничих наук

Кафедра лісового і аграрного менеджменту

Звіт

Про проходження виробничої практики

у ДП «Надвірнянський лісгосп»

Довбушанського лісництва

(08.02.2021 – 05.03.2021)

Студента 3 курсу, групи ЛГ-31

Спеціальності 205 «Лісове Господарство»

Остапюка П. Б.

Керівник: Григорів Я. Я.

Національна шкала: Зарах

Університетська шкала: 58

Оцінка ECTS: E

м. Івано-Франківськ – 2021р.

ВСТУП

Місцем проходження моєї виробничої практики було Довбушанське лісництво ДП «Надвірнянський лісгосп», Івано-франківської області, Надвірнянського району, села Черник.

Метою проходження практики було: оволодіння професійним досвідом, узагальнення й удосконалення знань, поглиблення та закріплення теоретичних знань з професійних дисциплін, формування професійних умінь і навичок, закріплення і поглиблення знань отримані за попередній час навчання в університеті.

Завданнями виробничої практики було:

- ознайомлення з принципами роботи та документації у лісовому господарстві, з порядком організації лісівничої роботи у суб'єкта господарювання;
- підготовка до самостійної роботи у відповідних структурних підрозділах підприємств лісової галузі;
- збору матеріалів для виконання курсових та дипломних робіт;
- встановлення у природних умовах типів лісорослинних умов типів лісу та ознайомлення з відведенням ділянок під рубки головного і прохідного (вибіркового і санітарного) користувань;
- досконале володіння методиками польових лісових досліджень.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРИРОДНІ УМОВИ	
ДОВБУШАНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА.....	4
1.1. Місцезнаходження, площа та організаційна структура підприємства.....	4
1.2. Лісорослинні, кліматичні та економічні умови.....	5
1.3. Геологія і геоморфологія.....	7
1.4. Лісовий покрив.....	7
1.5. Характеристика ґрунтів.....	8
1.6. Стан охорони і захисту лісу.....	9
РОЗДІЛ 2. ЛІСОВИЙ ФОНД ТА РУБКИ ГОЛОВНОГО	
КОРИСТУВАННЯ.....	12
2.1. Характеристика лісового фонду.....	12
2.2. Сертифікація лісів.....	13
2.3. Лісовідновлення та лісорозведення.....	14
2.4. Рубки головного і санітарного користування.....	15
РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ЛІСІВ ЗА ТИПОЛОГІЄЮ ТА МИСЛИВСЬКІ	
УГІДДЯ.....	17
3.1. Розподіл за типами лісу.....	17
3.2. Основні типи лісу.....	18
3.3. Еталонні насадження та заповідники лісництва.....	19
3.4. Обґрунтування розміру розрахункової лісосіки.....	20
3.5. Мисливські угіддя.....	22
РОЗДІЛ 4. ОХОРОНА ПРАЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО	
СЕРЕДОВИЩА.....	24
ВИСНОВКИ.....	26
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ.....	27

РОЗДІЛ 1.

ХАРАКТЕРИСТИКА ТА ПРИРОДНІ УМОВИ ДОВБУШАНСЬКОГО ЛІСНИЦТВА

1.1. Місцезнаходження, площа та організаційна структура підприємства

Довбушанське лісництво розташовано в Івано-Франківській області, Надвірнянського району, селі Черник, уч. Верхня-Зелениця. Загальна площа лісництва займає 4171 г. Площа поділена на 5 обходів які в свою чергу поділяються на квартали. Веде господарство в лісництві відповідає його стан лісничий. У штат лісництва входять також помічник лісничого та майстра лісу (колишні лісники). Всі вони є посадовими особами державної лісової охорони.

Основні завдання, які вирішують лісництва під час своєї діяльності:

- відновлення лісу на вирубках, догляд за ним, лісорозведення та інші лісогосподарські заходи, що підвищують продуктивність лісу;
- лісосік, нагляд за дотриманням правил рубок лісу, здійснення охорони лісу від пожеж, незаконних рубок, шкідливих комах і хвороб, пошкодження внаслідок антропогенного та іншого шкідливого впливу;
- здійснення державного контролю за додержанням всіма лісокористувачами, власниками лісів та іншими юридичними і фізичними особами лісового законодавства;
- запобігання злочином і адміністративним правопорушенням у сфері лісового господарства та використання лісових ресурсів.

Сучасна господарська діяльність у лісництві базується на теоретичних та практичних досягненнях лісництва – науки про закони життя та розвитку лісу, а також на постійній підготовці та підвищенні кваліфікації кадрів [1].

1.2. Лісорослинні, кліматичні та економічні умови

Згідно лісорослинного районування територія лісництва відноситься до району внутрішніх Карпат, гірсько-Карпатського округу українських Карпат. Територія лісництва за характером рельєфу знаходиться в межах сільської зони Карпат з передгір'ями. За своєю геологічною будовою і рельєфом лісництво відноситься до району південно-західного Карпатського гірського району.

В межах північного схилу Карпат де розташована територія лісництва, переважно круті, часто стрімкі схили, на яких іноді відсутній ґрунтовий покрив. Найвищою точкою на території району лісництва є гора Довбушанка (1760 м. над рівнем моря).

За стрімкістю схили в якій частині лісництво поділяються від загальної гірської площі:

- прокаті (11-20 градусів);
- стрімкі (21-30 градусів);
- дуже стрімкі (понад 30 градусів).

Клімат лісництва помірно-континентальний, характерний до південно-західної частини івано-франківської області [2].

Таблиця 1.2

Кліматичні показники Довбушанського лісництва

№	Найменування показників	Одиниці вимірювання	Значення	Дата 2019
1	Температура повітря	Градус	6,7	
2	Кількість опадів за рік	мм	879	
3	Тривалість вегет. періоду	днів	204	
4	Останні заморозки весною			31.05
5	Перші заморозки восени			17.09
6	Середня дата замерз. річок			27.12
7	Середня дата паводку			11.03

8	Сніговий покрив	см	65	18.11
9	Глибина промез. ґрунту	см	45-80	

Із кліматичних факторів, що негативно впливають на ріст і розвиток лісової рослинності слід відмітити пізні весняні та ранні осінні заморозки, які згубно впливають на сходи і молоді пагони деревних порід, кількість опадів 760 мм., Тривалість вегетаційного періоду 190-200 днів.

Переважаючі вітри:

- взимку – північно-західні;
- весною – південно-західні;
- влітку – західні;
- восени – північно-західні, швидкість яких 2-4 м/с

Довбушанське вносить суттєвий вклад в економіку Надвірнянського адміністративного району івано-франківської області. Лісництво підвищує зайнятість населення, надаючи кількість робочих місць завдяки введенню лісового господарства, лісозаготівель та побічного користування лісом. Переробкою деревини займаються районні організації, промислові підприємства, які водночас є основними споживачами деревини.

Основні сортименти, що заготовлюються лісництво є: круглі лісоматеріали різних категорій та дров'яна деревина дров'яна деревина. Із побічного користування у підприємстві здійснюють збір дикорослих плодів, ягід, грибів, лікарської сировини.

Лісові насадження також здійснюють водоохоронні, ґрунтозахисні, рекреаційні, оздоровчі та інші корисні функції [3].

1.3. Геологія і геоморфологія

Територія лісгоспу за характером рельєфу відноситься до гірської. Гірська являє собою групу хребців якій витягнуті паралельно з північного заходу на південний схід.

Початок формування сучасного рельєфу відносяться до верхнього і середнього олігоцену, коли у результаті горотворчих процесів потужні товщі були підняті на поверхню. Складчасті гірські нагромадження нас уночі на внутрішню зону передового прогину і піднімаються над ним у вигляді різкого уступу, тому хребти східних Карпат ще називають Береговими або Скибовими Карпатами. Сильно зрізаний гірський рельєф території визначає потенційну можливість розвитку ерозійних процесів. Швидкість перерозподілу опадів по елементах рельєфу прямо залежить від крутизни схилів.

Грунтові води на території лісництва м'які, мінералізація їх незначна, рівень їх непостійний, залежить від умов рельєфу глибини залягання водонепроникних твердих порід від кількості атмосферних опадів. Річний хід рівня вод характеризується невисокою весняною повінню, інтенсивними літніми дощовими паводками і підйом рівня води взимку внаслідок частих відлиг [4].

1.4. Лісовий покрив

За породним складом в лісах переважають хвойні ліси утворюючи породи: ялина європейська 52 %, ялиця біла 14 %, бук лісовий 34 %. Середній запас на 1 гектар вкритої лісовою рослинністю земель становить 280 м³. Середній річний приріст насадження — 4,3 м³/га. Загальний запас деревини в лісах лісництва близько 60 тис. м³. За віковою структурою переважають середньовікові насадження 52 відсотка, молодняки 17 відсотків, пристигаючих 15 відсотків і стиглі та перестійні 16 відсотків.

Ліси поділені категоріями: природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення, рекреаційно оздоровчі ліси, захисні ліси та експлуатаційні ліси.

Таблиця 1.4

Проведення санітарних рубок

№	Рік проведення	Санітарні рубки, га
1	2016	19
2	2017	22
3	2018	26
4	2019	24
5	I півріччя 2020	14

В сучасних умовах гостро постало питання організації ефективного лісокористування, проведення лісозаготівельних як складової повного циклу лісу вирощування з використанням сучасних протиерозійних технологій, максимального забезпечення сировиною деревообробних та меблевих підприємств області. Виходячи з того що ліси є власністю держави і лісові ресурси створюються в основному за рахунок коштів державного, необхідно розробити сучасні механізми ефективного використання лісових ресурсів які передбачають тимчасове врегулювання питань щодо раціонального їх використання, отримання лісової інфраструктури і забезпечення лісу переробних підприємств деревиною на принципах ринкової економіки в Карпатському регіоні [5].

1.5. Характеристика ґрунтів

Вплив висоти над рівнем моря, крутизни схилів і експозиції в значній мірі відбивається і на формуванні типів лісу, особливо по вологості типів лісових ґрунтів. В лісництві переважають вологі і свіжі типи. Проте на південних експозиціях свіжі типи розміщені тільки до висот 750 м а вище йдуть вологі типи сирими підтипами. У зв'язку із значним підняття території над рівнем моря і помітним коливанням відносних висот, спостерігається закономірності взаємозв'язок в поширенні типів ґрунтів і насаджень від абсолютної висоти. Особливо помітно виявлена Дана закономірність на ділянках з максимальними висотами. Так до висоти 800-850 м. над рівнем

моря поширені світло-бурі і гірсько-лісові ґрунти, а вище бурі гірсько-лісові гірсько підзолисті ґрунти. В долинах річок і потоків сформувалися дерново-елювіальні ґрунти.

Характерною рисою дерново-підзолистих ґрунтів є бідність горизонтів, тоді як ілювіальний горизонт складаю собі більших основ і півторинних окислів. Гніздо гумусу у верхніх горизонтах залежності від механічного складу, коливається в межах 3-7,4%. В зоні гірських лісів переважаючими типами ґрунтів є бурі гірсько-лісові ґрунти різної ступені потужності і ще б нестійкі займають 75 % площі гірських лісів лісництва. Вони характеризуються краскою всього профілю аж до материнської породи і невеликої потужності ґрунтового профілю з не значними включеннями кам'янистої поверхні [6].

1.6. Стан охорони і захисту лісу

Що ми розуміємо – охорона та захист лісів від кого і від чого потрібно охороняти ліс? На перший погляд проблем нібито би не мало бути, однак дану фразу супроводжує цілий комплекс важливих лісогосподарських заходів, які вирішуються тільки силами працівників лісового господарства зокрема: охорона лісів від пожеж – одна з найбільш складних проблем для лісівників. Рівень пожежної безпеки в лісах підвищується в найбільшій мірі через людський фактор, масове відвідування населенням лісових масивів в пожежонебезпечний період, залишене багаття, викиди побутового сміття або зумисне підпалив особливо сухої рослинності на сільськогосподарських угіддях [7].

З метою недопущення попередження таких явищ працівниками Довбушанського лісництва проводяться регулярні рейди – патрулювання, роз'яснювальна робота серед населення, спільні навчання з МНС постійні лісових пожеж, складаються мобілізаційні плани по швидкому реагуванню та запобіганню виникнення та ліквідації лісових загорянь. Лісництво приділяє велику увагу по придбанню пожежного інвентаря та засобів

пожежогасіння. В кожному структурному підрозділі облаштовані пожежні депо з наявним пожежним інвентарем. При великому класі пожежної небезпеки в обов'язковому порядку проводиться цілодобове чергування.

Отже, лісове законодавство передбачає охорону лісів від незаконних дій громадян, підприємств, установ та організацій, а також біологічний захист лісів від шкідників і хвороб інших шкідливих чинників, що впливають на санітарний стан лісових ресурсів. Відповідно до статті 86 Лісового Кодексу України Організація охорони і захисту лісів передбачає здійснення комплексу заходів спрямованих на їх збереження від пожеж, незаконних рубок, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захист від шкідників і хвороб. Захист лісів від шкідників і хвороб забезпечується шляхом систематичного спостереження за станом лісів, своєчасного виявлення осередків шкідників і хвороб лісу, здійснення профілактики виникнення таких осередків, їх локалізації і ліквідації. Великого значення для охорони лісів набуває введення Зеленої книги України. охорона і захист лісів в Україні здійснюють державна лісова охорона та лісова охорона власників лісів. Основними лісу утворюючи ми породами є ялина, ялиця, бук, зустрічається сосна кедрова, береза, явір, вільха зелена. Ці пояси утворюють лісорослинні пояси. [8]

РОЗДІЛ 2. ЛІСОВИЙ ФОНД

2.1. Характеристика лісового фонду

Лісовий фонд Довбушанського лісництва займає 4171 гектарів, з них 3874 вкриті лісовою рослинністю. В лісовому фонді лісництво переважають середньовікові насадження які становлять 53,7 % відкритої лісовою рослинністю площі. Згідно з прийняттям детальним лісу рослинним районуванням розробленим П. І. Молотковим, територію Довбуша лісництва можна представити до двох лісорослинних районів:

- V – буково-ялицеві гірські ліси, буково-ялицеві ліси північного макросхилу Карпат (район Va), лісова рослинність районів V та Va дуже близька, головні лісові утворювані деревні породи – ялина, бук ялиця; супутні – граб (у нижніх частинах схилів), явір 400 800 м над рівнем моря.
- VII – буково-ялицево-смерекові гірські ліси (схема північного і південного макросхилів) 1200 м над рівнем моря. [9]

Таблиця 2.1

Розподіл загальної площі лісового фонду Довбушанського лісництва

Категорія земель	Площа Га/ %	
	Лісові землі	3984
Вкриті лісом	3250	81,25
Із: лісові культури	1642,7	41,3
Невкриті лісом	495,6	12,2
Зруби	234,6	5,9
Пасовища	84,2	2,1
Просіки	124,9	3,1
Траси	24,6	0,6
Інші не лісові землі	67,1	1,7

2.2. Сертифікація лісів

Сучасні вимоги ведення лісового господарства вимагають приймати активну участь в плануванні невиснажливого користування лісовими ресурсами, покращення екологічного стану та дотримання природної рівноваги з врахуванням усіх можливих наслідків для природи. Процес сертифікації лісів на даний час активно проходить у Довбушанському лісництві у відповідності до міжнародних стандартів, які в першу чергу передбачають екологічно безпечне, соціальна корисне і економічно доцільне тобто невиснажливе введення лісового господарства. При такому введенні лісового господарства не повинна вибиратися з лісового насадження, запас деревини, більше ніж щорічно приростає.

Процес сертифікації лісів обумовлює не лише оцінку діяльності лісгосподарського підприємства, але проведення консультацій із науковими установами, відповідними зацікавленими сторонами і інформування громадськості – це одна з обов'язкових вимог сертифікації. Лісові території є важливими для місцевого населення, оскільки вони виконують важливі соціально-економічні екологічні функції є джерелом багатьох видів продукції, від заготівлі деревини, випасання худоби, гриби, ягоди та лікарська сировина та відпочинок. Однак лісові території є ще і важливим у плані знаходження, існування багатьох видів фауни та флори, зокрема рідкісних і зникаючих, які потребують бережного ставлення охорони. [10]

Довбушанське лісництво взяло на себе зобов'язання за дотриманням вищезгаданих вимог економічного, екологічно і соціально збалансованого ведення лісового господарства, шляхом виконання відповідних загально визнаних і таких, що заслуговують на довіру спільноти міжнародних стандартів. За період 2019 року проведено черговий контролю аудит стану ведення лісового господарства, де встановлено значний недолік діяльності це трелювання деревини та переїзди через гірські потоки. На виправлення даного порушення станом на 01.06.2020 року було

облаштовано тимчасові переїзні містки. Перша стадія оцінки ведення лісового господарства проведена в травні 2017 року аудиторською компанією «Легалліс», проведено основний аудит. За результатами проведеної оцінки, лісгосп отримав сертифікат відповідності системи ведення лісового господарства за міжнародною схемою Лісової Опікунської Ради (Forest Stewardship Council, FSC).

2.3. Лісовідновлення та лісорозведення.

Ліс починається – з насінини! Цю загальновідомо фразу лісівники знають, як ніхто інший, якої наполегливій праці потребує вирощування лісу з насінини. А тому щоб висіяти лісове насіння потрібно ще його зібрати заготовити для кожного виду дерева і свій термін збору, якого потрібно вчасно дотримуватися. Працівниками лісової охорони Довбушанського лісництва щорічно проводиться заготівля лісового насіння з таких основних місцевих лісах утворюючих порід, як ялина європейська, ялиця біла, бук лісовий, явір, в'яз, з інтродуцентів широко використовуються в складі лісових культур ялиця бальзамічна та інші. Загальна щорічна заготівля лісового насіння складає біля 80 кг, при планові 50-60 кг, однак план заготівлі насіння залежить від кліматичного фактору, де урожайність може бути високою або дуже низькою.

Згідно проектів лісових культур в середньому висадка садивного матеріалу на одному гектарі лісовідновлювальної площі становить біля 5000 шт і потреба в лісових саджанцях для штучного лісовідновлення в щорічно становить більше 40 тис шт. В Надвірнянському лісгоспі створено 19 лісових розсадників, де щорічно вирощується понад 700 тис. шт. стандартних сіянців, що повністю задовольняє щорічно потребу для лісовідновлення своїм власним посадковим матеріалом. Головний спосіб лісовідновлення є створення лісових культур ручною посадкою, а також заходи по сприянню природному поновленню [11].

2.4. Рубки головного і вибіркового користування

Рубки головного користування у лісництві проводяться з метою заготівлі деревини у стиглих та перестійних лісових насадженнях, в основу яких покладено дотримання принципів безперервного, невиснажливого і раціонального використання лісових ресурсів, збереження умов відтворення високопродуктивних стійких деревостанів їх екологічних та інших корисних властивостей.

З метою забезпечення зазначених вимог, залежно від категорії лісів, лісорослинних умов, біологічних особливостей деревних порід, складу і структури деревостанів наявності та стану підросту господарсько цінних порід та інших особливостей лісових ділянок, застосовується вибіркова, поступова, комбінована, суцільна системи рубок. Віднесення лісової ділянки до конкретної системи, виду та способу рубки, визначення організаційно-технічних елементів відповідно до цих правил здійснюється під час проведення лісовпорядкування з урахуванням місцевих умов.

Вибіркова система рубок це заходи, що здійснюються для оздоровлення, формування і відновлення деревостанів, під час яких періодично вирубуються окремі дерева або групи стиглого і перестиглих віку, з уповільненим ростом, а також дерева що пригнічують підріст. У разі застосування вибіркової системи рубок лісу максимально зберігають і виконують водоохоронні, захисні та інші корисні властивості. Лісова ділянка повинна бути постійна вкрита лісовою рослинністю. Під час застосування вибіркової системи рубок проводяться добровільно вибіркові рубки, які за способами залежно від структури та повнота деревостану можуть бути слабкої, середньої і сильної інтенсивності. [12]

Поступова система рубок це заходи, спрямовані на збереження та використання попереднього поновлення і сприяння природному поновленню в період між прийомами під час здійснення яких передбачається вирубування деревостану за кілька прийомів. Під час застосування поступової системи роботи проводяться такі види поступових

рубок: рівномірно-поступові, групово-поступові та смугово-поступові. Повнота деревостану після першого прийому двох прийомних рубок і другого прийому трьох прийомних рубок не повинна бути менше 0.5. Площа лісосіки при застосуванні поступових рубок не повинна перевищувати в експлуатаційних лісах 10 гектарів, у інших категоріях лісів 5 гектарів.

РОЗДІЛ 3. СТРУКТУРА ЛІСІВ ЗА ТИПОЛОГІЄЮ

3.1. Розподіл за типами лісу

Типологія лісову галузь лісівництва, яка вирішує проблеми класифікації лісів і лісових територій на яких був і буде ліс. Це складова частина класифікації наземних екосистем у загальній екології, метод наукового та практичного пізнання лісу. Типи лісу виступають географічними формами в типу лісової ділянки, в межах якої вони розрізняються за складом лісу утворюючих порід. Утворення типу лісу пов'язано з кліматом та історією формування сучасної флори. Якщо для деревної природної рослинності умови несприятливі, типи лісу заміщаються типами степів і пустель. Різні за складом, але з перевагою однієї головної породи, типи лісу утворюють додаткові таксон родину (групу) Типів лісу.

Лісотипологічна класифікація кліматів дає змогу за середньомісячним даними опадів і температури прогнозувати тепер лісової ділянки ґрунтово топографічні умови їх можливого формування. Наприклад, якщо в умовах клімату свіжого бруду теплі лісової ділянки формується на сірих лісових ґрунтах рівних ділянок місцевості, то сухий ґруд можливий тут на суглинистих ґрунтах схилів, да в умовах більш жорстоку створюються меч вологі місцезростання, а вологий ґруд, займає навпаки зниження місцезростання [13].

Таблиця 3.1

Класифікаційна система лісівничо-екологічної типології

Лісовідновлення, га			Переведено у вкритої лісом площу, га
Роки	Лісові к.	Природне поновлення	площа, га
2012	14	24	38
2013	16	27	43

2014	19	21	40
2015	13	25	38
2016	21	28	49
2017	20	26	46
2018	22	25	47

Зазначена у таблиці 3.1 класифікаційна система дає змогу легко орієнтуватися в різноманітні лісорослинних умов і типів лісу будь-яких географічних регіонів холодних і помірних зон і що є особливо важливим дає можливість відзначити що утворюють кожного провідного фактора окремо і відповідно визначити головні напрямки у проектуванні найважливіших лісогощарських заходів.

3.2. Основні типи лісу

Основними типами лісу Довбушанського лісництва є смерекові, смереково-букові, смереково-ялицеві та інші.

Тип лісу класифікаційна основна одиниця лісів, яка об'єднує ділянки лісу, характерні певною сукупністю однорідних лісорослинних умов однаковим складом деревних порід кількість ярусів, аналогічною фауною, тобто така, що потребує однакових лісогощарських заходів при різних екологічних умовах. Отже, тип лісу поняття синтетичне, включає деревостан та інші складові частини лісу в єдності з середовищем, враховуються також екологічні умови. Взаємозв'язок взаємодія лісових насаджень і факторів навколишнього середовища розглядає лісова типологія наука про типи лісу. Вона пояснює причини різноманітності природних лісів, спираючись на фактори навколишнього середовища і біоекологічні властивості деревних порід.

Для встановлення потенціальної деревної продуктивності використовують високопродуктивні деревостани, так звані еталонні ліси. Еталоном вважається корінний деревостан, який у певному типі лісу за

своїм природним складом, продуктивністю і товарністю у найкращим чином відповідає господарським потребам, максимально використовує природну родючість ґрунту, даючи найвищий річний приріст деревини у даних лісорослинних умовах, а також ефективно виконує захисні функції, відзначається стійкістю до негативних чинників.

Відзначимо, що еталонні дерево стане за так соціальними показниками відповідають лісівничий критеріям, які ставляться до типологічних еталонів. У складі еталонних насаджень домінують типу відтворювальна порода і присутні характерні кліматичні домішки. Вік лісостанів коливається від 40 до 80 років. Фактичні запаси еталонних насаджень високі і можуть слугувати орієнтирами при встановленні потенціальної продуктивності лісостанів відповідних типів лісу. Товарність деревостанів є високою, оскільки за % ділових дерев вони відносяться до першого класу товарності [14].

3.3. Еталонні насаджень, заказники та заповідні урочища лісництва

Процесі лісоінвентаризаційних робіт по основних типах лісу підбирають кращі (еталонні) насадження, які відрізняються високою продуктивністю, найбільш досконалі у лісогосподарському і лісознавчому відношеннях і найбільше відповідають даним умовам місце проростання. Вирощування подібних насаджень повинно бути метою ведення лісового господарства.

Таблиця 3.3

Ботанічні пам'ятки природи місцевого значення Довбушанського лісництва:

Лісництво	Назва природно-заповідного об'єкту	кв.	Вид.	Площа га
Довбушанське	БПП «Довбушанський праліс»	15	9,18,35	4,7

Довбушанське	БПП «Еталон насадження»	22	8	10
Довбушанське	БПП «Еталон насадження»	23	8	7,5
Довбушанське	БПП «Еталон насадження»	30	4,5	11,2
Довбушанське	БПП «Еталон насадження»	30	6	5,5

Заповідні урочища лісництва:

1. Заповідне урочище „Ельми” (квартал 27, виділи 17,25, площа 9,8 га).
2. Заповідне урочище „Фарфанянка” (квартал 15, виділи 12, 13, 21, 24, 28, площа 8,2 га)
3. Заповідне урочище „Комарник” (квартал 10, виділи 2, 4, 6, 27, 28, площа 33,7 га).

Ландшафтний заказник місцевого значення „Фарфанянка” (квартал 20 і 21, виділи 4, 10, площа 32 га). Найбільш ефективним є штучний спосіб лісовідновлення. Виняток складають вирубки високопродуктивної берези, які залишають під природне поновлення берези. Крім цього внаслідок проведення суцільних лісосічних роботах головного користування з високим ступенем їх механізації, підріз головних порід пошкоджується і знищується [15].

3.4 Розміри розрахункової лісосіки

Розрахункова лісосіка – науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування та рубок формування та оздоровлення лісу яка затверджується для кожного власника, постійна користувача лісів окремо за групами порід, виходячи з принципів безперервності та невиснажливого використання лісових ресурсів. Розрахункова лісосіка рубок головного користування по Довбушанському

лісництві встановлена на ревізійний період (10 років), як щорічний обсяг користування лісом з усіх видів рубок – Львівської державної лісовпорядна експедицією згідно «методика визначення розрахункової лісосіки», погодженої з міністерством екології та природних ресурсів України та затвердженої наказом Держкомлісгоспу.

Річна розрахункова лісосіка становить 50,11 тис. м³ і затверджена наказом міністерства охорони навколишнього природного середовища, в тому числі по господарствах:

- Хвойне — 5,5,53 тис. м³;
- Твердолистяне — 1,27 тис. м³;
- М'яколистяне — 0.31 тис. м³.

Розрахункова лісосіка головного користування по категоріях лісів:

- Ліси природоохоронного, наукового, історико-культурного призначення;
- Рекреаційно-оздоровчі ліси;
- Експлуатаційні ліси;
- Захисні ліси [16].

Заготівля деревини проводиться у повній відповідності з розрахункової лісосіки та наданими дозволами на спеціальне використання лісових ресурсів (лісорубні квитки), виданих обласним управлінням лісового та мисливського господарства. Обсяги рубок головного користування та рубок формування і оздоровлення лісів проводиться по категоріях.

Види рубки:

- Рубки головного користування (поступові і вибіркові рубки);
- Рубки формування і оздоровлення лісів та інші заходи пов'язані з веденням лісового господарства (рубки догляду, освітлення, прочищення, проріджування, прохідні та інші) [17].

3.5. Мисливські угіддя

В мисливських угіддях лісництва та інших користувачів добування мисливських тварин проводиться тільки згідно ліміту відстрілу по наданих ліцензіях. Видача та використання ліцензії реєструються в спеціальному журналі обліку. По закінченні сезону полювання використання ліцензії в установлений термін здаються в івано-франківській області управління лісового та мисливського господарства.

У мисливському господарстві лісництва щорічно проводяться заходи щодо покращення природних умов проживання диких звірів зокрема:

- Проведення біотехнічних (встановлення годівниць, солонців, заготівля сіна, викладка солі, зимова підгодівля, створення кормових та захисних ремізів, заготівля листяних кормових пучків та інше);
- Охоронні заходи (контролюється встановлений режим спокою в період розмноження диких звірів, проводяться регулярні рейди по охороні від різного виду браконьєрства, правил полювання, відстріл хижих і бродячих собак);
- Облік (щорічно проводиться таксація диких звірів, відстежується чисельність, місце перебування, маршрути переходів, місця перебування червонокнижних видів їх природню поведінку). Результати таких заходів зобов'язують намічати на біжучий рік охоронні заходи, план ведення мисливського господарства регуляції особи мисливської фауни.

Аналізуючи ведення мисливського господарства минулих років можна з упевненістю сказати, що стан господарювання на сьогодні значно змінився в кращу сторону, як підтвердження вирази збільшення мисливської фауни, зокрема дикого кабана.

Територія мисливського господарства знаходиться в межах гірської зони Карпат з передгір'ям . Мисливська фауна угіддя господарства дуже різноманітна і характерна для зони Карпат. За останні 5 років відмічений значний ріст чисельності основних видів копитних, по яких ведеться господарство. Це олень благородний козуля європейська. Одним з

аборигенних видів, що заселяє угіддя господарства, є бурий ведмідь, який занесений до Червоної книги України. Я гірську службу в господарстві очолює спеціаліст за освітою біолог мисливствознавець. Силами лісової охорони та егерської служби ведеться контроль. Біотехнічні заходи у господарстві спрямовані на ріст чисельності мисливської фауни та покращення ситуації перебування [18].

РОЗДІЛ 4.

ОХОРОНА ПРАЦІ ТА НАВКОЛИШНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У процесі виробничої діяльності в лісовому господарстві, приділяти першочергову увагу питанням безпеки праці працівників, зниження аварійності і травматизму, створення гідних умов праці, встановлюючи пріоритет це питання над будь-якими іншими організаційними і технічними завданнями. Лісництво продовжує демонструвати високий рівень забезпечення промислової безпеки та охорони праці в лісовій галузі України. Неухильне дотримання правил охорони праці промислової та пожежної безпеки у лісовому виробництві сприяє тому, що виробничий травматизм у підприємстві тривалий час зберігається на досить низькому рівні. Підприємство проводить планомірну роботу щодо поліпшення умов праці на робочих місцях. Основним інструментом оцінки умов праці та управління ними є процедура, регламентована для цих цілей українським законодавством – проведення атестації робочих місць за умовами праці. У рамках виконання зобов'язань у галузі промислової безпеки, охорони праці та навколишнього середовища з метою мінімізації виробничих та професійних ризиків розробляються і реалізуються відповідні корпоративні програми.

Планування заходів програм базується на комплексному підході до розвитку лісового господарства, збереження і розширення конкретних переваг на основі створення та використання найкращих доступних ефективних технологій, що дозволяють розвивати матеріально-технічний, технологічний і управлінський потенціал, забезпечувати безпеку людей і збереження якості довкілля у зоні діяльності лісництва підтримувати і покращувати репутацію лісництва як соціально відповідальної організації.

Основні напрями програми: навчання, підготовка і підвищення рівня кваліфікації працівників; приведення робочих місць у відповідності з нормативними вимогами; забезпечення працівників засобами

індивідуального захисту і належним санітарно побутовими та лікувально-профілактичними умовами; організація охорони здоров'я працівників відповідно до державних, лісових і корпоративних стандартів; удосконалення управління промислової і пожежною безпекою і охороною праці, нормативно-правове та організаційне забезпечення; попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій [19].

Особлива увага приділяється контролю за якістю роботи працівників безпечним прийомом і методам роботи, дотримання вимог безпеки, профілактика виробничого травматизму та профзахворюваності, станом медичного обслуговування, забезпечення засобами індивідуального та колективного захисту, інформування працівників в області безпеки праці та інших напрямках по вихованню працівників культури безпеки праці. Розуміючи ступінь відповідальності перед суспільством за забезпечення безпеки і здоров'я персоналу і населення раціональне використання лісових ресурс і сприятливої екологічної ситуації і лісництво в своїй роботі керується найвищими стандартами в галузі промислової безпеки, охорони праці та навколишнього середовища.

Правила є обов'язковими для виконання роботодавцями та працівниками, а також тимчасово залученими до праці аспірантами, стажерами, студентами й учнями навчальних закладів, які проходять виробничу практику на підприємствах та в організаціях, а також в осіб що підвищують кваліфікацію. На основі правил та інших нормативно-правових актів з охорони праці з урахуванням специфіки природно-виробничих умов функціонування підприємства (установи, організації). [2]

ВИСНОВКИ

1. Під час проходження виробничої практики у Довбушанському лісництві, ДП «Надвірнянський лісгосп», ознайомився з документацію підприємства, рубками і обґрунтування розмірів розрахункової лісосіки, відновлення лісу на вирубках, догляд за ним, лісорозведенням, з лісо рослинними, кліматичними екологічними умовами лісництва, станом охорони і захисту лісу, характеристикою лісового фонду, розподілом лісу за типами лісорослинних умов та еталонними насадженнями.

2. Вивченням законів життя та розвитку лісу, його відновлення, вирощування та формування системи рубок, підвищення комплексної продуктивності лісових насаджень.

3. Людське суспільство та ліси впливають один на одного як позитивним так і негативним чином. Ліси надають екосистемні послуги людям і служить туристичною принадою. Діяльність людини, разом заготівлею лісових ресурсів, може негативно впливати на лісові екосистеми.

4. Їхніми найважливішими призначеннями в біосфері є зв'язування вуглекислого газу, утворення біотопів, придатних для життя багатьох видів тварин, рослин та грибів, регулювання гідрологічного режиму, розвиток та підтримка ґрунтів.

5. Ліси можуть вважатися такими зовнішніми факторами як надмірна вирубка, лісові пожежі, кислотні дощі, буреломи, надмірний випас деяких травоядних або свійської худоби, хвороби та пошкодження шкідниками. Треба користуватися лісовими багатствами так, щоб не тільки запобігти їх знищенню або зменшенню, а й не призводити до негативного впливу на життєдіяльність людини її взаємозв'язок з навколишнім середовищем.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. ДП «Надвірнянське лісове господарство», посібник „Лісова господарство” / 2006, 164-168 с.
2. Гірс О. А. підручник „Лісовпорядкування” / О. А. Гірс, Б. І. Новак, С. М. Кашпор / 2004. – 380 с.
3. Ю. С. „Сучасний стан та лісівнича екологічні засади сталого господарства в лісах Українських Карпат” / автореф. дис. ... д-ра с.-г. наук. / Ю. С. Шпарик – Львів: НЛТУУ/ 2013. – 41 с.
4. Геришинський З. Ю. „Типологія лісів українських Карпат” / Львів: Піраміда, 1996. – 208 с.
5. Алексєєв Є. В. „Типи українського ліса” / 1928. – 120 с.
6. Погребняк П. С. „Основи лісової типології” / УРСР, 1955. – 456 с.
7. Голубець А. „Ялиники Українських Карпат” / 1978. – 264 с.
8. Коваль А. Я. „Планування виробництва в лісовому господарстві” / Житомир, ЖНАУ. – 2001, – 235 с.
9. Остапенко Б. І. „Типологічна різноманітність лісів Українських Карпат” / 1997. – 128 с.
10. Трибун П. А. Про деякі особливості ведення господарства у винниках Українських Карпат у зв'язку з їх санітарним станом / „Формування еталонних насаджень” / 1979. – 135-137 с.
11. Коментар В. І. Фодор С. С. „Способи відновлення верхньої межі лісу в Карпатах для посилення його захисних функцій” / Івано-Франківськ, УкрНДІЛГА, 1990. – 26-27 с.
12. Панько Б. М. „Щодо підвищення продуктивності лісів українських Карпат. Система ведення лісового господарства гірських умовах Карпат” / Івано-Франківськ, УкрЩЦЛГА, 1990. – 119-120 с.
13. Яцик Р. М., Бродович Р. І., Гаврусевич А.М. „проблеми відновлення та розведення лісів у Карпатському регіоні України прилеглих територій” / Івано-Франківськ, 1997. – 46 с.

14. Піхур С. „ Стан і проблеми розвитку підприємств лісогосподарського комплексу“ / Київ. – 2005. – 244 с.
15. Павліщук О. „ Принципи сталого розвитку лісового господарства України“ / Київ, 2005, – 233-235 с.
16. Гром М. М. підручник „ Лісова таксація“ / Львів, 2007, – 416 с.
17. Лукашук Г. Б. підручник „ Дендрологія“ / Львів, 2020, – 236 с
18. Ковбенко А. О. посібник „ Довідка майстра лісу“ / 2018, –;167-169 с.
19. Плугатар Ю. В. навчальний підручник „ Екологічне лісознавство“ / 2019, – 234 с.
20. Балюк Г. І. навчальний посібник „ Науково-практичний коментар лісового кодексу України“ / 2010, 234-235 с